

Мелень О.В.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ.

Анотація. Розглянуто питання конкурентоспроможності машинобудівних підприємств та роль інновацій у формуванні конкурентних переваг машинобудівної галузі на якісно новому конкурентному рівні.

Ключові слова. Інновації, сильна конкуренція, слаба конкуренція, конкурентоспроможність

Аннотация. Рассмотрены вопросы конкурентоспособности машиностроительных предприятий и роль инноваций в формировании конкурентных преимуществ машиностроительной отрасли на качественно новом конкурентном уровне.

Ключевые слова. Инновации, сильная конкуренция, слабая конкуренция, конкурентоспособность

Постановка проблеми. В умовах глобалізації ринкових світових відносин розвиток машинобудування характеризується значним посиленням конкурентної боротьби, яка розгортається як на ринках готової продукції машинобудування так і на ресурсних ринках. Конкурентоспроможність є актуальною проблемою сучасної економічної науки і практики ведення господарського життя машинобудівних підприємств. Інноваційний розвиток машинобудівних підприємств та їх конкурентоспроможність є предметом активного дослідження науковців. Даній проблемі присвятили свої наукові праці такі вчені, як Антонюк Л., Хамел Г., Прахалад К., Харів П. та інші. Велику роль у конкурентоспроможності відіграє інноваційна діяльність машинобудівних підприємств.

Викладення основного матеріалу дослідження. У розвинутих країнах постійно проводиться дослідження проблеми інноваційного розвитку та конкурентоспроможності підприємств. Конкурентоспроможність

підприємства визначається як здатність підприємства створювати, виробляти і продавати товари та послуги, цінові й нецінові якості яких більш привабливіші, ніж в аналогічній продукції конкурентів.

Видатний американський вчений Й. Шумпетер запропонував у своїй економічній теорії для подолання супротиву ринкових сил конкуренції використання науково-технічного прогресу, який завжди йде попереду досягнень людства, а саме запровадження інновацій. Саме його «нова комбінація» новизни, яка полягає у створенні нового товару, нової технології, відкриття нового ринку, нового джерела або виду сировини, запровадження нових принципів організації діяльності фірми, здатні найефективніше протидіяти всім силам конкуренції і перемагати [3].

На даний момент стан галузі машинобудування є незадовільним. Це пояснюється насамперед низькою конкурентоспроможністю машинобудівних підприємств, які не тільки не здатні конкурувати на зовнішніх світових ринках збуту, а і через не конкурентоспроможність своєї продукції витісняються вже й із внутрішнього ринку країни. Вітчизняні промислові підприємства знаходяться в не вигідній ситуації в порівнянні з підприємствами США, Японії, Германії, Великої Британії, Східної Європи і Південно-Східної Азії, особливо в інноваційній сфері діяльності. Мова йде про недостатню увагу державних установ до питань інноваційної політики та впровадження інновацій в практику промислових підприємств. Низький науково-технічний рівень, низька якість та великі виробничі витрати породжують низький рівень конкурентоспроможності національної продукції не тільки на зовнішньому, але й на внутрішньому ринках.

Для ефективного функціонування всієї економіки галузь машинобудування повинна перебувати на особливо високому рівні свого розвитку. Одним із методів покращення стану галузі машинобудування та підвищення конкурентоспроможності його продукції є впровадження ефективної інноваційної політики. Безпосередньо інновації повинні стосуватися впровадження нових технологій та нових видів техніки, використання нових матеріалів і навіть виробництво нових видів техніки для

задоволення «старих» потреб. Для забезпечення привабливості продукції підприємства не за рахунок цін, а за рахунок технологічних характеристик продукції, необхідно здійснити інновацію, яка й надасть певні конкурентні переваги підприємству. Інновації покращують якість виробничого процесу та зумовлюють генерування конкурентних переваг на ринку [1].

На думку М. Сторпера «для підтримки конкуренції на високому рівні необхідно виробляти не тільки продукти, які б коштували дешевше, ніж продукти фірм-конкурентів, але і – продукти, які б відрізнялися більшою інноваційністю характеристик» [4]. У своїй теорії конкуренції він виділяє два типи конкуренції: сильна конкуренція між якісно-конкурентними фірмами та слабка конкуренція між цінно-конкурентними фірмами.

Якщо підприємство забезпечує привабливість своїх ринкових пропозицій виключно за ціною, то часовий горизонт такої конкурентоспроможності є досить коротким і машинобудівна продукція, приваблива тільки за ціною, не може бути конкурентною тривалий час. Виходячи з цього, вчений приходять до висновку, що прибутки у випадку, коли підприємство якісно-конкурентоспроможне є набагато вищі за прибутки ціново-конкурентного підприємства.

Ситуація, що склалася у інноваційній сфері в Україні характеризується суперечливістю, складністю і неоднозначністю. Але за даними Держкомстату України з 2009 року спостерігається позитивна динаміка підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Так у 2011р. нараховувалося 1354 підприємства впроваджували інновації, що на 1,3% більше ніж у 2010 році (у 2010р. – відповідно 1217 підприємств, або 11,5%). Кількість підприємств, що освоювали інноваційну продукцію, проти 2010р. збільшилася майже 35%. Кількість впроваджених видів нових видів продукції склала 3238 найменувань (у 2010р. – 2408 найменувань). У 2011 році практично у 1,6 рази більше освоєно нових видів техніки. Впроваджено нових технологічних процесів у 1,22 рази більше ніж у 2010 році. Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості збільшився у 1,8 рази. Обсяг

реалізованої інноваційної продукції у 2011 році не зменшився та залишився на попередньому рівні (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 - Основні показники інноваційної діяльності промислових підприємств України [2]

Показник	2008	2009	2010	2011
Кількість підприємств, що впроваджували інновації	1160	1180	1217	1354
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств, %	10,8	10,7	11,5	12,8
Кількість освоєних нових видів техніки	558	641	663	897
Освоєно нових видів продукції, найменувань	2446	2685	2408	3238
у тому числі:				
– нових для ринку	840	719	606	900
– нових тільки для підприємства	1606	1966	1802	2338
Впроваджено нових технологічних процесів	1647	1893	2043	2510
з них ресурсозберігаючих і безвідходних	680	753	479	517
Загальний обсяг інноваційних витрат у промисловості, млн. грн.	11994,2	7949,2	8045,5	14333,9
3. Обсяг реалізованої інноваційної продукції, млн. грн.	45830,2	31432	33697,6	33697,6
у % до попереднього року	114,03	68,58	107,2	100

Важливим моментом у досягненні конкурентоспроможності машинобудівних підприємств є пошук та вибір таких інновацій, які будуть створювати конкурентні переваги. Для цього необхідним є забезпечення необхідної інформації відносно: стану та тенденції розвитку ринків; стану та тенденції розвитку науки; стану та тенденції розвитку технологій конкурентів; стану та тенденції розвитку підприємства.

Для забезпечення конкурентоспроможності важливою є не сама по собі інноваційна діяльність, а інноваційна продукція підприємства, причому саме така, яка дасть можливість підприємству надати більш привабливі в порівнянні з конкурентами пропозиції. Для машинобудування це особливо важливо, так як продукція підприємств даної галузі є об'єктом інвестицій для суб'єктів інших галузей, і від того, наскільки технологічно новою є продукція машинобудівних підприємств, багато в чому залежить своєрідна «якість» капітальних вкладень по економіці країни в цілому.

Висновки. Значну роль в забезпеченні та підвищенні конкурентоспроможності машинобудівних підприємств відіграє інноваційна продукція яка є результатом інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. Без інноваційного чинника забезпечення конкурентоспроможності українського машинобудування в сфері «сильної» конкуренції є неможливим. Господарювання машинобудівних підприємств має максимально концентруватися навколо інноваційної діяльності, лише на її основі і можлива тривала конкурентоспроможність, тобто конкурентоспроможність за рахунок якості продукції, а не її ціни.

Список використаних джерел

1. Новицький В. Інформаційно-інноваційні детермінанти сучасних глобальних конкурентних стратегій / В. Новицький //Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект Сборник научных трудов. - Донецк: ДонНУ - 2009. – Ч.2. – С.536-542.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.ukrstat.gov.ua/.](http://www.ukrstat.gov.ua/))
3. *Шумпетер Й.А.* Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / предисл. В. С. Автономова. — М.: ЭКСМО, 2007. — 864 с — (Антология экономической мысли).
4. Storper M. The Regional World: Territorial Development in Global Economy / M. Storper . N.Y.; Guilford Press, 1997. – 338 p.